

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL SEIMO NARĖS RIMANTĖS ŠALAŠEVIČIŪTĖS 2022 M. BALANDŽIO 12 D.
PASIŪLYMO DĖL TEISĖJŲ VALSTYBINIŲ PENSIJŲ ĮSTATYMO NR. IX-1011 3
STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-285(2) IR SEIMO NARIŲ
RIMANTĖS ŠALAŠEVIČIŪTĖS IR LINO KUKURAIČIO 2022 M. BALANDŽIO 20 D.
PASIŪLYMO DĖL TEISĖJŲ VALSTYBINIŲ PENSIJŲ ĮSTATYMO NR. IX-1011 3
STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-285(3)
(TAP-22-1427)(22-9538(2))**

2022-08-12 Nr. NV-2354

Vilnius

Rengėjas: Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM).

Tikslas: pateikti Vyriausybės išvadą (nepritarti) dėl Seimo narių R. Šalaševičiūtės ir L. Kukuraičio 2022 m. balandžio 20 d. pasiūlymo įstatymo projektui Nr. XIVP-285(3), kuriuo siūloma nustatyti, kad teisėjų valstybinė pensija apskaičiuojama iš teisėjo nurodytų paeiliui dirbtų 5 metų gauto darbo užmokesčio vidurkio, jeigu, skaičiuojant pensiją iš paskutinių 5 metų teisėjo darbo užmokesčio, ji yra mažesnė dėl aplinkybių, nepriklausančių nuo teisėjo valinių veiksmų, taip pat dėl 2022 m. balandžio 12 d. pasiūlymo, kuris buvo atsiimtas.

Esama situacija:

- teisėjų valstybinės pensijos skiriamos senatvės pensijos amžiaus sulaukusiems ir nustojusiems dirbti teisėjams, turintiems ne mažesnę kaip 5 metų teisėjo darbo stažą. Teisėjo valstybinė pensija apskaičiuojama iš paskutinių 5 metų teisėjo darbo užmokesčio vidurkio ir skiriama: turintiems ne mažesnę kaip 20 metų teisėjo darbo stažą – 45 proc. šio dydžio; 15 ir daugiau metų – 35 proc.; 10 ir daugiau – 20 proc.; 5 ir daugiau – 10 proc. Teisėjų valstybinės pensijos mokamos iš valstybės biudžeto, jas skiria ir moka Nacionalinė teismų administracija. 2022 m. I ketv. valstybinės pensijos buvo mokamos 279 gavėjams, vidutinis teisėjų valstybinės pensijos dydis – 1 054,04 Eur.
- šiuo metu galiojantis Teisėjų valstybinių pensijų įstatymas nustato tik vieną pagrindą – senatvės pensijos amžių. Vyriausybė 2021 m. gegužės 12 d. nutarimu Seimui yra teikusi išvadą dėl Seimo narių A. Širinskienės ir R. Šalaševičiūtės įstatymo projekto Nr. XIVP-285 (buvo siūloma skirti valstybines pensijas teisėjams, pripažintiems nedarbingais ar iš dalies darbingais, netekusiais 60 proc. ir daugiau darbingumo), kurioje iš esmės pritarė projekto siekiui suvienodinti valstybinių pensijų skyrimo sąlygas, tačiau pasiūlė Seimui nesvarstyti šio projekto, nes: 1) valstybinių pensijų sistema apima įvairias profesines ir socialines grupes, kurioms valstybinės pensijos skiriamos skirtingomis sąlygomis ir mokamos skirtingo dydžio, dėl to valstybinių pensijų sistema yra nenuosekli. Siūlymas yra fragmentiškas, neatitinka teisėkūros efektyvumo principo; 2) Vyriausybė, siekdama kompleksškai spręsti valstybinių pensijų sistemos problemas, programos įgyvendinimo plane yra numačiusi „sistemiškai peržiūrėti teisės aktus, reglamentuojančius valstybines pensijas, rentas, kompensacines išmokas“ ir Seimui iki 2023 m. II ketv. pateikti sisteminius siūlymus dėl valstybinių pensijų ir kitų iš valstybės biudžeto mokamų pensinio pobūdžio išmokų sistemos tobulinimo.
- Seimo Socialinių reikalų ir darbo komitetas yra registravęs projektą Nr. XIVP-285(3), kuriuo siūloma suteikti teisę gauti valstybinę pensiją teisėjams, kurie yra atleisti iš teisėjo pareigų dėl sveikatos būklės, kai suserga nepagydoma ar kita ilgalaikė liga, kliudančia eiti teisėjo pareigas. Vyriausybės išvados yra paprašyta tik dėl Seimo narių registruotų pasiūlymų šiam projektui.

Esmė: Nutarimo projektu siūloma:

1. Neteikti išvados dėl Seimo narės R. Šalaševičiūtės pasiūlymo dėl įstatymo projekto Nr. XIVP-285(2), nes Seimo narė jį atsiėmė.

2. *Nepritarti Seimo narių R. Šalaševičiūtės ir L. Kukuraičio pasiūlymui* dėl įstatymo projekto Nr. XIVP-285(3) *dėl šių priežasčių:*

- ✓ Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad teisėjams „nustatytos materialinės bei socialinės garantijos gali būti diferencijuojamos pagal aiškius, *ex ante* žinomus kriterijus, nesusijusius su teisingumo vykdymu sprendžiant bylas, ir kad „teisinis reguliavimas privalo būti aiškus ir darnus, teisės normos turi būti formuluojamos tiksliai, jose negali būti dviprasmybių“. Pasiūlyme nurodyta teisėjų valstybinės pensijos dydžio apskaičiavimo taisyklės išimties taikymo sąlyga „dėl aplinkybių, nepriklausančių nuo teisėjo valinių veiksmų“ yra vertinamojo pobūdžio ir teisiškai neapibrėžta, nes joje nenustatyti aiškūs kriterijai, pagal kuriuos ji būtų taikoma. Tai sudarytų teisines prielaidas teisėjų valstybinę pensiją skiriančiam ir jos dydį nustatančiam subjektui net ir vienodoje padėtyje esančius asmenis vertinti ir traktuoti skirtingai, taip paneigiant konstitucinį lygiateisiškumo principą ir teisėtus asmenų lūkesčius.
- ✓ atsižvelgiant į Vyriausybės programą 2022 m. I ketv. pradėtas vykdyti jos įgyvendinimo plane (3.3.9 p.) numatytas veiksmas „sistemiškai peržiūrėti teisės aktus, reglamentuojančius valstybines pensijas, rentas, kompensacines išmokas“, peržiūrimas teisėjų valstybinių pensijų teisinis reguliavimas, o siūlymai dėl jo pakeitimo kartu su kitais sisteminiais siūlymais dėl valstybinių pensijų ir kitų iš valstybės biudžeto mokamų pensinio pobūdžio išmokų sistemos tobulinimo Seimui bus pateikti iki 2023 m. II ketvirčio.

Atitiktis Vyriausybės programai: atitinka Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano 3.3.9 p. – „sistemiškai peržiūrėti teisės aktus, reglamentuojančius valstybines pensijas, rentas, kompensacines išmokas“.

Vyriausybės išvados pateikimo Seimui terminas – iki 2022 m. liepos 6 d.

Derinimas:

- ✓ su Finansų ministerija suderinta be pastabų. Dėl Teisingumo ministerijos ir Nacionalinės teismų administracijos pastabų pateikta derinimo pažyma.

Nacionalinės teismų administracijos nuomone, teisėjai, kaip viena iš valstybines pensijas gaunančių grupių, šiuo metu be pagrindo diskriminuojama, t. y. teisėjai dėl pablogėjusios sveikatos būklės ar susirgę nepagydoma ar kita ilgalaike liga, kliudančia eiti teisėjo pareigas, neturi teisės aktuose nustatytų tokių socialinių garantijų, kokias turi kiti valstybinių pensijų gavėjai ir atkreipia dėmesį į gana ilgą terminą pateikti sisteminius siūlymus dėl valstybinių pensijų (iki 2023 m. II ketv.).

Teisingumo ministerija siūlo keisti nutarimo projekte suformuluotą Vyriausybės poziciją ir ne nepritarti pasiūlymui, o iš esmės pritarti pasiūlymu siekiamam tikslui, tačiau pasiūlyti Seimui tobulinti pasiūlymą, papildant argumentus ir atsisakant nuostatos „dėl aplinkybių, nepriklausančių nuo teisėjo valinių veiksmų“. Taip pat siūlo tikslintini nutarimo projekto 2.2 papunktį (t.y. argumentus formuluoti ne kaip priežastį nepritarti pasiūlymui, o tik atkreipti Seimo dėmesį į numatytą atlikti iki 2023 m. II ketvirčio sisteminį valstybinių pensijų ir kitų pensinio pobūdžio išmokų sistemos peržiūrėjimą ir tobulinimą). Be to, TM siūlo nutarimo projektą papildyti informacija apie numatomą valstybės biudžeto lėšų poreikį. Laikant, kad kasmet būtų 2 teisėjai, atleisti iš pareigų dėl sveikatos būklės, kai suseraga nepagydoma ar kita ilgalaike liga, kliudančia eiti teisėjo pareigas, finansinis poreikis tokių pensijų mokėjimui galėtų būti patenkintas iš šiems metams skirtų biudžetinių lėšų, sutaupytų dėl pensijų gavėjų skaičiaus sumažėjimo (buvusių teisėjų mirties). Vėlesniems laikotarpiams finansinis poreikis tokių pensijų mokėjimui, įvertinus pensijų indeksavimą, būtų planuojamas biudžete ir 2023 m. galėtų sudaryti 31 223,60 Eur, 2024 m. – 32 659,80 Eur, 2025 m. – 34 162,28 Eur.

Dalykinio vertinimo išvada: atsižvelgiant į Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas ir pasiūlymus, taip pat į Teisingumo ministerijos ir Nacionalinės teismų administracijos pateiktą poziciją, siūlome nutarimo projektą **svarstyti tarpinstituciniame pasitarime (II dalyje).**

Socialinės politikos grupės patarėja

Aušra Gratulevičienė

tel. 8 706 61 803, el.p. ausra.gratuleviciene@lr.lv.lt